

Kritik mot Skaraborgs tingsrätt för olämpligt val av delgivningsätt

---

Beslutet i korthet: I ett brottmål var det angeläget att stämning delgavs snabbt med anledning av risk för åtalspreskription. Tingsrätten får kritik för att inte ha använt stämningssmannadelgivning.

Bakgrund

Den 21 januari 2011 häktades AA såsom på sannolika skäl misstänkt för grov kvinnofridskränkning under perioden den 21 januari 2006 – den 30 juni 2008. Göta hovrätt hävde häktningsbeslutet den 26 januari 2011. AA slutdelgavs förundersökningen den 6 maj 2011. Den 26 maj 2011 väckte åklagaren åtal mot AA och yrkade i ansökan om stämning, som kom in till tingsrätten den 30 maj samma år, ansvar för misshandel enligt följande gärningsbeskrivning.

Målsäganden BB och AA har under tiden 1 juni 2006 – 31 december 2007 varit sammanboende under olika adresser i Töreboda. Under denna tid har AA vid ett flertal tillfällen i Töreboda, dels i den gemensamma bostaden och dels på annan plats uppsåtligt misshandlat målsäganden genom att tilldela henne slag med handen mot huvudet och mot kroppen. Till följd av misshandeln har hon åsamkats smärta och skada; bland annat under sommaren 2006 eller sommaren 2007 genom att tilldela henne ett knytnävsslag i ansiktet till följd varav hon åsamkats smärta och svullnad i ansiktet, vidare genom att under tiden juli-september 2006 med en nyckel tillfoga henne ett sticksår på vänster sida av kroppen med smärta och kvarstående ärr som följd, vidare genom att vid något tillfälle kasta en sko med stålhätta på henne, slå henne i magen samt ta stryptag om hennes hals med följd att hon åsamkats smärta och andnöd.

AA delgavs stämning den 23 augusti 2011. Den 19 september 2011 justerade åklagaren åtalet till att avse grov kvinnofridskränkning under samma period, dvs. den 1 juni 2006 - 31 december 2007. Sedan åklagaren fått uppgift om att målsäganden BB inte med säkerhet kunde uppge att någon misshandel ägt rum efter den 23 augusti 2006 beslutade han den 20 september 2011 att lägga ner åtalet på grund av preskription.

Anmälan

I en anmälan till JO framförde BB klagomål mot Skaraborgs tingsrätt och uppgav i huvudsak följande. Åklagaren uppgav till henne att han hade ”rödmarkerat ärendet som skyndsamt” och meddelat tingsrätten att ärendet brådskade på grund av risken

för preskription. Trots detta gav tingsrätten inte polismyndigheten i uppdrag att delge AA stämningen genom s.k. stämmningsmannadelgivning. Tingsrätten hanterade alltså inte delgivningen av AA med tillräcklig skyndsamhet, vilket fick till följd att åtalet preskriberades.

Utredning

Handlingar i tingsrättens mål B 5335-10 begärdes in och ärendet remitterades därefter till tingsrätten för upplysningar och yttrande över vad BB anfört i sin anmälan beträffande delgivning av stämmningsansökan med AA. Tingsrätten skulle även redovisa sin bedömning av det som kommit fram.

Tingsrätten (lagmannen CC) kom in med ett remissvar enligt följande.

Redogörelse för målets handläggning i berörd del

AA anhölls den 19 januari 2011 och begärdes samma dag häktad för grov kvinnofridskränkning den 1 juli 2005 till den 30 juni 2008 samt våldtäkt någon gång under februari 2005 till den 30 juni 2008. Av tingsrättens protokoll framgår att han den 21 januari 2011 häktades såsom på sannolika skäl misstänkt för grov kvinnofridskränkning den 21 januari 2006 till den 30 juni 2008. Sedan AA hade överklagat häktningsbeslutet upphävdes det av Göta hovrätt den 26 januari 2011.

Stämmningsansökan i målet kom sedan in till tingsrätten den 30 maj 2011 och avsåg då flera fall av misshandel under perioden 1 juni 2006 till den 31 december 2007. Preskriptionstiden för misshandel är enligt 35 kap. 1 § brottsbalken fem år. Av bestämmelserna i 35 kap. 1 och 3 §§ brottsbalken följer vidare att den tidigare häktingen inte ska räknas som ett preskriptionsavbrott eftersom AA frigavs utan att ha fått del av åtalet. Det innebär att den åtalade brottsligheten skulle börja preskriberas redan den 1 juni 2011, dvs. två dagar efter att stämmningsansökan hade kommit in.

Samma dag som stämmningsansökan kom in, dvs. den 30 maj 2011, kallade tingsrätten till huvudförhandling den 20 september 2011. AA tillställdes därvid stämning med kallelse jämte delgivningskvitto till sin adress. Då delgivningskvittot inte återsändes tillställdes AA påminnelser den 13 juli 2011 och den 21 juli 2011. Den 5 augusti 2011 skickade tingsrätten ärendet vidare till polisen för delgivning genom stämmningsman med en begäran om att delgivningsuppdraget skulle redovisas senast den 26 augusti 2011. Den 24 augusti 2011 inkom undertecknat delgivningskvitto med intyg från polisen att försändelsen hade lämnats till AA personligen.

Den 16 september 2011 gav målsägandebiträdet in ett skadeståndsyrkande och meddelade att hon ville biträda åtalet. Skrivelsen översändes samma dag till AA:s försvarare för yttrande senast vid huvudförhandlingen. Den 19 september inkom ett fax från åklagaren med en justering av stämmningsansökan. Justeringen innebar att ansvar i stället yrkades för grov kvinnofridskränkning, men gärningsbeskrivningen och brottstiden var densamma, förutom att åklagaren sist lade till att ”var och en av gärningarna har utgjort led i en upprepad kränkning av målsägandens integritet och varit ägnade att allvarligt skada målsägandens självkänsla.” Samma dag bestred AA ansvar för brott då dessa var preskriberade.

På morgonen den 20 september 2011 fick tingsrätten del av en underrättelse från åklagaren enligt vilken åtalet mot AA hade lagts ned då brottet var preskriberat. Åtalet angavs där avse misshandel under perioden den 1 januari 2006 till den 30 juni 2008. Vid huvudförhandlingen senare samma dag informerade åklagaren om sitt beslut samt yrkade AA frikännande dom. Sedan detta yrkande frånfallits och kostnadsräkningar ingivits skrev tingsrätten av målet den 6 oktober 2011.

Yttrande

Skaraborgs tingsrätt är sedan den 1 mars 2011 uppdelad på två målenheter med rådmannen DD som enhetschef på målenhet 2. Det var också på målenhet 2 som detta mål vid samma tidpunkt lottades. Enligt tingsrättens arbetsordning har enhetschefen ansvaret för mål som fördelas på en målenhet. Den domare som är ordförande vid förhandling i ett mål har dock ansvaret för målet från dess det har satts ut till förhandling till dess det slutligt avgjorts. Detta mål sattes ut till förhandling samma dag som åtalet väcktes. Ordförande vid huvudförhandlingen var f.d. rådmannen EE. Jag vet dock inte nu om han redan från början var uppsatt som ordförande eller om det skedde senare. Det framgår nämligen inte av tingsrättens datastöd.

Efter huvudförhandlingen övertog enhetschefen åter ansvaret för målet och såg till att det skrevs av.

BB har hävdad att tingsrätten inte handlagt frågan om att delge tilltalade AA stämningsansökan med tillräcklig skyndsamhet, med påföljd att brotten preskriberats.

Med hänsyn till att åtalet väcktes så sent som två dagar innan brotten skulle börja preskriberas var det i princip omöjligt för tingsrätten att undgå denna risk. När jag tittar på målet nu håller jag ändå med BB om att vi just därför redan från början borde ha skickat ärendet till polisen för stämningmannadelgivning. Varför detta inte skedde har jag inget bra svar på. Det finns ingen anteckning någonstans om att åklagaren hörde av sig och påtalade vikten av snabba delgivningsinsatser. Inget missiv angav att det var risk för preskription. Någon kommunikation med åklagaren FF har inte antecknats. Beredningssekreterarna på målenheten har full delegation. Beredningssekreteraren GG, som var den som kallade till huvudförhandling, har på min fråga uppgett att hon har för sig att hon rådfrågade EE om delgivningen eftersom hon inte visste vad som gällde. Hon har vidare för sig att han svarade att den borte gränsen för delgivning utgörs av slutdatumet när åtalet avser en viss tidsperiod, dvs. i detta fall den 31 december 2007. Hur frågan ställdes minns hon inte. Hon uppfattade dock svaret så att det inte var så bråttom med delgivningen. Jag har också talat med EE. Han minns huvudförhandlingen, men har inget minne av att han svarat på någon fråga om delgivningen. GG har vidare uppgett att hon inte har något minne av att åklagaren hörde av sig och påtalade att det var bråttom. Hon har sagt att hon i så fall inte hade haft anledning att ifrågasätta detta utan hade skickat ärendet direkt till polisen för stämningmannadelgivning. I vart fall hade hon skrivit på akten att inga påminnelser skulle skickas ut så att ärendet i stället skulle gå direkt till stämningsman om svar inte hade kommit inom den ursprungliga bevakningstiden; normalt sju vardagar.

När AA hade blivit delgiven stämningsansökan den 23 augusti 2011 låg fortfarande lejonparten av den åtalade tidsperioden, som ju sträckte sig till 31 december 2007, utanför preskriptionstiden. Av den tjänsteanteckning från åklagaren HH angående eventuell preskription, som tingsrätten fått del av tillsammans med begäran om detta yttrande, framgår dock att han den 19 september 2011 konstaterade att målsäganden inte med säkerhet kunde säga att någon misshandel hade ägt rum efter den 23 augusti 2006. Därmed var brottsligheten i dess helhet preskriberad och det var också därför han lade ned åtalet.

Jag överlämnar därmed ärendet för justitieombudsmannens bedömning.

BB kommenterade remissvaret och framförde även klagomål mot åklagaren. BB gav även in en skrivelse från åklagaren, daterad den 21 mars 2013, med följande lydelse.

Åtal väcktes den 26 maj 2011 mot AA enligt bilagda stämningsansökan. Innan huvudförhandling lades åtalet ner på grund av preskription. Stämningsansökan och förundersökningsprotokoll expedierades enligt diarieanteckning den 27 maj 2011.

På förfrågan av BB öppnades ärendet för att undersöka om det fanns någon anteckning om att tingsrätten underrättats om att preskription snart kunde komma att inträda. Någon sådan tjänsteanteckning kunde inte återfinnas. Kvarstår dock möjligheten att muntlig påminnelse lämnats.

Klagomålen mot åklagaren är föremål för ställningstagande i JO:s ärende dnr 3796-2013 medan tingsrättens handläggning prövas här.

Rättslig reglering

I 35 kap. 1 § brottsbalken, BrB, finns bestämmelser om s.k. åtalspreskription. Åtalspreskription innebär att påföljd inte får dömas ut för ett brott sedan viss tid har förflutit från tiden för brottet. Om den misstänkte häktas eller delges åtal för brottet, sker ett preskriptionsavbrott och preskriptionstiden upphör därmed att löpa. Friges en häktad utan att han eller hon fått del av åtalet, har något preskriptionsavbrott dock inte ägt rum (35 kap. 3 § BrB).

Det svåraste straffet som kan följa på brottet grov kvinnofridskränkning är fängelse i sex år (4 kap. 4 a § BrB). Vid fridskränkingsbrott beräknas dock preskriptionstiden med utgångspunkt från straffskalan för de enskilda gärningarna som ingår i fridskränkingsbrottet (prop. 1997/98:55 s. 131). Det aktuella åtalet för grov kvinnofridskränkning avsåg flera fall av misshandel. För misshandel är stadgat fängelse i högst två år och preskriptionstiden är fem år (3 kap. 5 § och 35 kap. 1 § första stycket 2 BrB).

Enligt 7 § delgivningslagen (2010:1932) är det den myndighet som handlägger ett mål eller ett ärende som har ansvar för att se till att delgivning sker. Myndighetens ansvar för delgivning innefattar även valet av delgivningssätt. Delgivningssätt ska enligt 4 § första stycket delgivningslagen väljas med utgångspunkt från att det ska vara ändamålsenligt med hänsyn till handlingens innehåll och omfattning och medföra så lite kostnader och besvär som möjligt. I detta ligger att myndigheten ska göra en proportionalitetsbedömning och använda det delgivningssätt som bedöms vara effektivt i det enskilda fallet utan att i onödan orsaka kostnader eller andra negativa konsekvenser (prop. 2009/10:237 s. 231). Enligt bestämmelsens andra stycke får delgivning inte ske på ett sätt som är olämpligt med hänsyn till omständigheterna i delgivningsärendet. Detta är en allmän bestämmelse som är tillämplig vid all delgivning. Vilka överväganden som ska göras beror på vilket delgivningssätt som det är aktuellt att tillämpa. I fråga om stämmingsmannadelgivning innebär bestämmelsen att sådan delgivning inte ska användas i onödan med hänsyn till bl.a. delgivningsmottagarens integritet och kostnaderna för myndigheten. Det finns inte något krav på att stämmingsmannadelgivning ska ha föregåtts av något försök med annat delgivningssätt. När delgivningsärendet t.ex. är särskilt brådskande bör stämmingsmannadelgivning kunna användas direkt (a.a. s. 172).

Bedömning

Av utredningen framgår att ansökan om stämning kom in till tingsrätten den 30 maj 2011, dvs. två dagar innan åtalspreskription inträdde för de äldsta av de

misshandelsbrott som ingick i åtalet. Tingsrätten överlämnade emellertid ärendet till polismyndigheten för delgivning genom stämningsman först den 5 augusti 2011. Mot bakgrund av att det förelåg en överhängande risk för preskription – i varje fall delvis – borde tingsrätten naturligtvis ha utnyttjat möjligheten till stämningsmannadelgivning redan i samband med att stämning utfärdades den 30 maj 2011. Tingsrätten förtjänar kritik för att så inte skedde.

Ärendet avslutas.